

## Ulfesnesøen – brevhuset med de mange navn og stempler ...

av Jan Bødtker

”Kjært barn har mange navn”, lyder et gammelt og kjent ordtak. Men det er tvilsomt om alle de ”stygge” guttene som i årenes løp var plassert på Ulfesnesøen skolehjem, innerst i Sørfjorden og en liten rotur utenfor Vaksdal, har opplevd oppdragelsesanstalten som noe kjært og harmonisk sted å være. Det er nok ikke mange filatelister som noen gang har satt sine bein på den beryktede ”fangeøyen” i Sørfjorden, bortsett fra undertegnede som fotballspillende gjest på 1960-tallet(!), og kanskje ”Osterøys siste store sønn, Audun Hanstveit ?

Ulfesnesøen skolehjem ble lagt ned i 1981. I dag er det Bergen fengsel, avdeling Osterøy, som holder til i bygningene. Nå skal undertegnede ikke dvele stort mer med det som skjedde på Ulfesnesøen med hensyn til plasseringen av de ”stygge” guttene fra store deler av Vestlandet. De fleste av guttene var nok blitt plassert der mot sin vilje.



Det var ikke mange bygningene på Ulfesnesøen, som ligger i Sørfjorden, midt mellom Vaksdal og Bruvik. I nesten 55 år hadde øyen eget brevhus/poståpneri.

Det som interesserer oss frimerkesamlere langt mer, er den postale aktiviteten på øyen. Det er meget spesielt at en liten øy, utelukkende bestående av et 30-talls elever og noen få lærere, får opprettet sitt eget brevhus. Det fikk de nemlig ikke ved skolehjemmet på Bastø i Oslofjorden. ”Olsnesøen i Bruvik”, som var navnet på det første brevhuset, ble opprettet 1. mars 1901, til tross for at institusjonen åpent sine dører allerede i 1883.

I 1883 og mange år fremover var brev den eneste kontakten foreldrene hadde med sine ”stygge” gutter på øyen. Nærmeste poståpneri var på jernbanestasjonen på Vaksdal, der Vossebanen gjorde sine stopp. Derfor var det nok hensiktsmessig at øyen fikk sitt eget brevhus i 1901. Bortsett fra ett års tid (1902) var det post på Ulfesnesøen helt frem til 1955, da posten ble overført til Vaksdal.



Fra bebyggelsen i Vaksdal hadde man god utsikt til skolehjemmet på Ulfesnesøen, midt bak på bildet. Bak til høyre skimter man Bruvik på Osterøy.

Det som var det spesielle ved posten sitt engasjement på øyen var at brevhuset/poståpneriet har hatt ikke mindre en fem forskjellige navn! Om det var lokale navnesmeder, eller byråkrater i den sentrale postadministrasjonen som stadig ønsket navneforandringer, skal være usagt.

Ved starten i 1901 fikk brevhuset navnet "Olsnesøen i Bruvik", og det fikk tildelt 4-ringsstempel "530". Allerede 17. november samme år var det brann på skolen og stempelet gikk som mye annet opp i røyk. Som en konsekvens av brannen ble brevhuset midlertidig lagt ned. Dermed vil avstemplinger med "530" være meget sjeldne på grunn av den korte brukstiden.

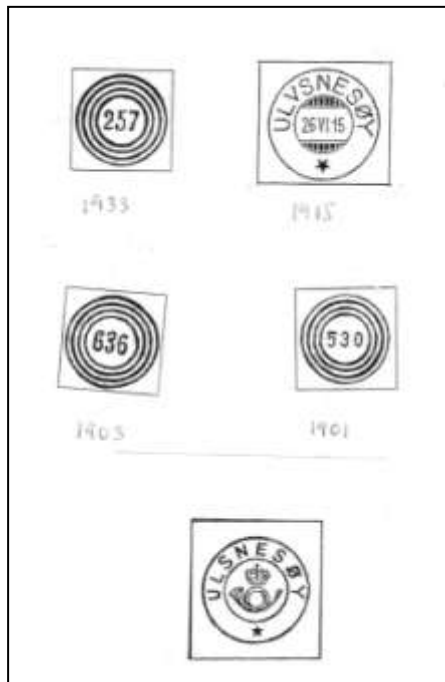
Første brevhusstyrer var cand.theol. M. Rimmereide. Han var kombinert skolestyrer og "postmester" helt frem til 1927, da hans sønn Olaf Rimmereide overtok jobben. I postens gamle dokumenter fremkommer det opplysninger om at nytt brevhus etter brannen i 1901 ble opprettet i 1904. Det fikk navnet "Ulfsnesøen Skolehjem brevhus". Men årstallet er nok feil, ettersom Bunæs og Langangen i sin 4-ringskatalog oppgir at et nytt 4-ringsstempel "636" ble sendt fra Kristiania allerede 11. april 1903. Jeg har selv et postkort som er stemplet med "636", og hvor kortet i tillegg er transittstemplet Bergen Tur 29. april 1903 på billedsiden. Det beviser at brevhuset var på beina igjen tidlig i april 1903, 17 måneder etter brannen. Brevhuset ble nedlagt 1. juli 1915.



4-ringsstempel "636" ble tatt i bruk tidlig i april 1903 – 17 måneder etter brannen som ødela det forrige stempelet.

Men fra samme dato ble "Ulvsnesøy poståpneri" etablert på dampskipskaien på øyen. Poståpneriet fikk ved åpningen tildelt et to-rings datostempel av sveitsertypen med lukket stjerne nede langs stempelbuen. Postmengden har nok vært for liten til at poståpneriet fylte vilkårene. Derfor ble status endret tilbake til brevhus fra 1. januar 1926, og fra denne dato ble navnet igjen forandret, nå til "Ulvsnesøy brevhus". Det nye brevhuset fikk også nytt 4-ringsstempel "257" fra starten 1. januar 1926. I august 1934 fikk brevhuset, som alle andre brevhus, et nytt Kronet Posthornstempel. Dette stempelet er blant de mest sjeldne stemplene av denne typen, og derfor er det klassifisert med sjeldenhetsgrad 9 i katalogen over Kronet Posthorn. Navnet på brevhuset ble fra 12. desember 1933 igjen forandret, nå for siste gang. "Ulvsnesøy brevhus" var navnet helt frem til det ble lagt ned 3. januar 1955, da den postale virksomhet ble overført til Vaksdal med postadresse 5270 Vaksdal. Selv om Indre Nordhordland Dampskipselskaps D/S "Johan Jebsen" hadde anløp av øyen en gang i uken i Sørfjordruten frem til 1940 med bl. utlevering av post, ble nok

skyssbåtforbindelsen over fjorden til Vaksdal fortrukket, ettersom det var god togforbindelse med Vossebanen både til Voss og Bergen.



De fem stemplene brevhuset/poståpneriet benyttet, er alle sjeldne. Disse fem stemplene var i bruk på Ulfesnesøyen fra 1901 til 1955

Båtturen fra Bergen til Vaksdal startet allerede kl. 07 om morgnen, og skipet var ikke tilbake i Bergen før kl. 19 om kvelden – med andre ord en 12 timer lang rundtur.

Dampskipene "Osterø", "Haus" og "Hamre" ble også fra tid til annen benyttet i Sørfjordruten frem til ruten ble lagt ned i 1968.

I perioden 1894 til 1921 benyttet "Johan Jebsen" to typer 4-ringstempel "149" mens "Haus" benyttet "146" (1914-1936). I 1936 fikk skipet "Kronet Postphorn-stempel." "Osterø" hadde 3-ringsstempel "155" i perioden 1890-1917. "Hamre" var ikke utstyrt med eget stempel.

At lokalbefolkningen i Sørfjorden var sterkt opptatte av målsaken, kom tydelig frem da en av de ansatte i dampskibsselskapet klarte å få plassert "Eimbaat" foran D/S Johan Jebsen i ruteoversikten for 1920. Oversatt til bokmål betyr "Eimbaat" kort og godt dampbåt. Men det var bare i denne ene ruteoversikten at "Eimbaat" ble tatt med. I neste ruteoversikt var ordet luket bort.

Kort oppsummert: Brevhuset/poståpneriet hadde i alt fem forskjellige stempler og like mange forskjellige navn i de 53 år det var posttjeneste på øyen. Ettersom de eneste kundene var elever og lærere ved institusjonen var postgangen beskjeden, og derfor vil de forskjellige stemplene være relativt sjeldne.